

Prof. dr hab. Andrzej Piotr Wiatrak

Wydział Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego
i Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN

Inicjatywy wspólnotowe w Unii Europejskiej jako narzędzia wyrównywania różnic w rozwoju regionalnym

WSTĘP

Zróznicowanie w poziomie rozwoju gospodarczego i warunkach życia ludności występuje zarówno między poszczególnymi krajami, jak i wewnątrz nich. Różnice te wynikają z różnych czynników, ale obserwuje się, że w większości nawarstwiają się w kolejnych latach. Dzieje się tak zwłaszcza wtedy, gdy brakuje długookresowej strategii przemian strukturalnych, określającej działania, instrumenty jej wsparcia oraz harmonogram i czas realizacji oddziaływania na istniejącą sytuację. Ważne jest tutaj nie tylko opracowanie kierunków zmian, ale zapewnienie instrumentów realizacji. Wskazują na to doświadczenia wielu krajów, w tym krajów unijnych. Przykładem może być Irlandia, czy częściowo Hiszpania, ale także Niemcy (zwłaszcza dawny teren NRD i Zagłębie Ruhry) oraz Wielka Brytania (rekonwersja obszarów po zmniejszeniu roli przemysłu ciężkiego).

W krajach Unii Europejskiej rezultaty polityki wyrównywania różnic są widoczne. Mają one zarówno charakter produkcyjny, jak i socjalny. Dotyczą przy tym mieszkańców wsi i miast położonych centralnie, jak i peryferyjnie. W związku z tym warto przyrzeć się tym rozwiązaniom, aby lepiej je wykorzystać, gdy Polska będzie członkiem tego ugrupowania od 1 maja 2004 r. Realizowane programy regionalne w UE mają na celu głównie następujące cele: harmonijny rozwój kraju jako systemu regionów, aktywizację regionów zacofanych oraz łagodzenie nierówności w poziomie życia ludności. Cele te z kolei są realizowane przez podejmowanie działań, które zmierzają do wykorzystania posiadanych zasobów i walorów w poszczególnych regionach, rozwoju określonej działalności gospodarczej oraz rozbudowy infrastruktury technicznej, społecznej i ekonomicznej.

Najczęściej wykorzystuje się w krajach UE fundusze strukturalne do finansowania programów wsparcia w ramach przyjętych celów. Ale oprócz tego przedmiotem wsparcia są także inicjatywy wspólnotowe, których zadaniem

jest pobudzanie działań przedsiębiorczych przez działanie w określonych dziedzinach (np. rekonwersji górnictwa węgla, lub określonych obszarach (np. wiejskich czy przygranicznych). O tych inicjatywach mniej się w Polsce mówi, ale są one ważne w procesie zmian strukturalnych i mogą być wykorzystane również w naszym kraju. Biorąc to pod uwagę, w niniejszym opracowaniu przybliżono problematykę inicjatyw wspólnotowych w UE oraz ich zasad i kierunków działania. Zagadnienia te ukazano na tle polityki strukturalnej UE. Podstawą rozważań była literatura przedmiotu, w tym zawarta na stronach internetowych różnych instytucji krajowych i unijnych.

ISTOTA I CELE POLITYKI REGIONALNEJ W UNII EUROPEJSKIEJ

Polityka strukturalna w Unii Europejskiej¹ jest też nazywana polityką regionalną lub regionalną polityką strukturalną. Jej celem jest zwiększenie spójności ekonomicznej i społecznej w Unii Europejskiej. Polityka ta wykształciła się dopiero w latach osiemdziesiątych, choć pierwsze działania podejmowane były jeszcze w latach sześćdziesiątych. Poprzez pomoc słabiej rozwiniętym regionom i sektorom gospodarek państw członkowskich dąży się do zmniejszenia różnic w poziomie rozwoju i w poziomie życia w regionach UE. Regionalna polityka strukturalna ma pomóc władzom centralnym i regionalnym słabiej rozwiniętych regionów w rozwiązywaniu ich najważniejszych problemów gospodarczych. W latach 2000–2006 przyjęto do realizacji trzy cele:

CEL 1 – obejmuje on regiony zapóźnione w rozwoju (na poziomie NUTS II), przy czym:

- podstawowym kryterium jest dochód PKB na 1 mieszkańca w ciągu ostatnich trzech lat wynoszący poniżej 75% średniej UE, a dodatkowym – objęte tereny słabo zaludnione (poniżej 8 mieszkańców na jeden km kwadratowy) oraz obszary ultraperyferyjne (najbardziej oddalone) – zasięg regionalny;
- na realizację działań w ramach celu nr 1 UE przeznaczyła 135,6 mld €, tj. 69,7% środków finansowych przeznaczonych na realizację polityki strukturalnej;
- regiony objęte celem 1 nie mogą być objęte żadnym innym celem.

CEL 2 – w jego ramach wykonywane są działania prowadzące do odbudowy terenów silnie uzależnionych od upadających gałęzi gospodarki, przy czym:

- wsparcie dotyczy gospodarczej i społecznej restrukturyzacji obszarów stojących w obliczu problemów strukturalnych (zarówno dotkniętych upadkiem

¹ Por. K. Głąbicka, M. Grewiński, *Europejska polityka regionalna*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2003, s. 57–61; I. Pietrzyk, *Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2001, s. 142–145.

przemysłu, jak i kryzysem obszarów wiejskich, miejskich i rybołówstwa), obejmujących obecnie 18% populacji UE (5% stanowi społeczność wiejska) – zasięg regionalny;

- kryteriami kwalifikacyjnymi dla tych regionów są: gęstość zaludnienia mniejsza niż 100 osób na km², średnia stopa bezrobocia w ciągu ostatnich trzech lat wyższa od średniej dla Wspólnoty lub zmniejszanie się populacji od 1985 roku lub (i) udział zatrudnienia w rolnictwie równy lub wyższy niż dwukrotność średniej dla Wspólnoty w każdym roku poczynając od 1985 roku;
- na realizację tego celu przeznaczonych jest 21,1 mld €, tj. 11% wszystkich środków funduszy strukturalnych.

CEL 3 – wspieranie systemów kształcenia, szkolenia i zatrudnienia oraz rozwój zasobów ludzkich, przy czym:

- pomoc udzielana w jego ramach ma służyć modernizacji rynku pracy poprzez szkolenia zawodowe, lokalne inicjatywy w zakresie zatrudnienia oraz poprawę dostępu do
- na realizację tego celu przeznaczonych jest 24,05 mld €, tj. 12% wszystkich środków funduszy strukturalnych – zasięg horyzontalny miejsc pracy.

Głównymi instrumentami finansowymi prowadzenia polityki regionalnej na szczeblu wspólnotowym, za pomocą których Wspólnota realizuje przyjęte cele, są Fundusz Spójności oraz Fundusze Strukturalne:²

1. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego;
2. Europejski Fundusz Socjalny;
3. Sekcja Orientacji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej;
4. Finansowy Instrument Orientacji Rybołówstwa.

Realizowaną regionalną politykę strukturalną w Unii Europejskiej opiera się na przyjętych procedurach i instytucjach odpowiedzialnych za wydatkowanie środków na te cele. I tak, najważniejszym dokumentem programowania w zakresie polityki strukturalnej jest Ramowy Plan Wsparcia. Kraje należące do UE, które ubiegają się o pomoc z Funduszy Strukturalnych muszą opracować plan rozwoju regionalnego. W planie tym powinny być wymienione działania, jakie podejmą władze (np. centralne) w objętym pomocą regionie lub sektorze gospodarki w dłuższym okresie (np. 3–6 lat). Zawarte w nim projekty powinny być zgodne z celami polityki strukturalnej. Plan taki zostaje przedstawiony Komisji Europejskiej. Ponadto z inicjatywy władz Unii Europejskiej realizowane są również inicjatywy wspólnotowe, które są przeznaczone na wsparcie wspólnych transeuropejskich działań w dziedzinach, gdzie występują lub mogą wystąpić poważne problemy.

² Zob. M. Ciepielewska, *Fundusze strukturalne w Unii Europejskiej*, Wyd. FAPA, Warszawa 2000; A. P. Wiatrak, *Fundusze strukturalne w Unii Europejskiej a rozwój obszarów wiejskich*, „Optimum – Studia Ekonomiczne” 2000, nr 2, s. 32–34.

CHARAKTERYSTYKA INICJATYW WSPÓLNOTOWYCH

Inicjatywy wspólnotowe służą wyrównywaniu różnic w regionach problemowych zarówno w tych, w których różnice te mają charakter bardziej trwały, jak i w tych, w których mają charakter przejściowy. Są one zgrupowane wokół priorytetów, jakie naszkicowała Komisja Europejska:³

- współpraca przygraniczna, międzynarodowa i międzyregionalna,
- rozwój obszarów wiejskich,
- rozwój obszarów odległych,
- zatrudnienie i rozwój kapitału ludzkiego,
- wspomaganie transformacji przemysłu,
- rozwój obszarów miejskich dotkniętych przez kryzys,
- restrukturyzacja rybołówstwa.

Inicjatywy te są planowane przez Komisję Europejską wspólnie z krajami członkowskimi. Pierwszym krokiem do ustanowienia danej inicjatywy wspólnotowej są propozycje krajów członkowskich Unii Europejskiej, a następnie dyskusje w krajach unijnych co do kierunku i rodzaju pomocy oraz sposobu rozdysponowania środków (łącznie z warunkami, jakie muszą spełnić podmioty starające się o taką pomoc).

Po przyjęciu do realizacji każdy z programów inicjatywy wspólnotowej jest zarządzany przez odpowiednią Dyрекcję Generalną Komisji Europejskiej. Programy te mają charakter pomocy bezzwrotnej, finansowanej z budżetu Funduszy Strukturalnych, przy czym można z nich sfinansować jedynie określoną część realizowanego projektu. Jego pozostała część musi być finansowana ze środków własnych lub z innego źródła (np. z kredytu z Europejskiego Banku Inwestycyjnego).

W latach 1994–1999 UE realizowała 13 inicjatyw wspólnotowych, natomiast na lata 2000–2006 przewidziano tylko 4 następujące:⁴

- INTERREG – trzeci z kolei program dotyczący wspierania rozwoju regionów przygranicznych, współpracy przygranicznej oraz rozwoju sieci energetycznych leżących przy granicach wewnętrznych i zewnętrznych UE oraz niektórych morskich. Program ma na celu wzmocnienie harmonijnego

³ Zob. M. Ciepielewska, *Polityka regionalna i strukturalna Wspólnoty Europejskiej*, [w:] *Unia Europejska. Przygotowania Polski do członkostwa*, IKiCHZ, Warszawa 2001, s. 392 i nast.; K. Głębicka, M. Grewiński, *Europejska polityka...*, wyd. cyt., s. 127 i nast.; G. Gorzelak, *Transformacja systemowa a restrukturyzacja regionalna*, Europejski Instytut Rozwoju Regionalnego i Lokalnego Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1995, s. 109–110; I. Pietrzyk, *Polityka regionalna...*, wyd. cyt., s. 146 i nast.

⁴ *Polityka regionalna i koordynacja instrumentów ekonomicznych*, [w:] www.cie.gov.pl; *Polityka regionalna Unii Europejskiej*, [w:] www.republika.pl.

i zrównoważonego rozwoju obszarów przygranicznych, które są zaniedbane i wymagają poprawy życia mieszkańców poprzez stwarzanie warunków do nowych przedsięwzięć, kreowania przedsiębiorczości i zatrudnienia. Najczęściej dofinansowane są działania związane z rozwojem infrastruktury transportowej, sieci energetycznej i turystyki oraz współpracy w dziedzinie kultury, oświaty, zdrowia i ochrony środowiska. Pomoc bezzwrotną otrzymują przede wszystkim regiony przygraniczne zacofane gospodarczo, a zwłaszcza współpracujące w ramach euroregionów. Program jest finansowany ze źródeł Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. INTERREG III dzieli się na trzy części:

A. Współpraca ponadgraniczna

Współpraca ponadgraniczna między strefami graniczącymi zmierza do rozwoju ponadgranicznych centrów ekonomicznych i społecznych poprzez ustanowienie wspólnych strategii rozwoju. Strefy objęte przez tę część są usytuowane wzdłuż granic lądowych wewnętrznych i zewnętrznych Unii oraz są to strefy morskie. W określonych przypadkach działanie projektów może wykraczać poza tę strefę. Priorytetowe działania:

1. Promocja rozwoju obszarów wiejskich i miejskich.
2. Rozwój małych i średnich przedsiębiorstw (również w sektorze turystycznym).
3. Rozwój inicjatyw lokalnych zmierzających do zwiększenia miejsc pracy.
4. Pomoc w reintegracji z rynkiem pracy.
5. Badania i rozwój, szkolnictwo, kultura, komunikacja, zdrowie, ochrona cywilna.
6. Wspieranie ochrony środowiska.
7. Poprawa infrastruktury transportowej, systemów wodnych i energetycznych.
8. Współpraca w dziedzinie sprawiedliwości i administracji.

B. Współpraca ponadnarodowa

Współpraca ponadnarodowa między władzami narodowymi, regionalnymi i lokalnymi ma służyć lepszej integracji w Unii Europejskiej dzięki formowaniu dużych grup regionów europejskich. Szczególny nacisk kładzie się na długotrwały i zrównoważony rozwój w ramach Unii, jak również większą integrację terytorialną piętnastu państw członkowskich z krajami kandydującymi i innymi krajami sąsiadującymi. W ramach tej części szczególna uwaga jest skupiona na regionach ultraperyferyjnych, wspierana jest również współpraca między grupami regionów mającymi wspólne problemy (jak np. obszary górskie). Priorytetowe działania:

1. Ustanowienie strategii rozwoju regionalnego na poziomie ponadnarodowym, obejmującym współpracę między miastami lub strefami miejskimi i strefami regionalnymi;
2. Ułatwianie komunikacji między regionami poprzez zapewnienie skutecznego systemu transportu i dostępu społeczeństwa do informacji;
3. Ochrona środowiska i zasobów naturalnych, w szczególności zasobów wodnych.

W przypadku regionów ultraperyferyjnych celem jest także integracja ekonomiczna i poprawa współpracy tych regionów z regionami sąsiadującymi i państwami członkowskimi UE.

C. Współpraca międzyregionalna

Współpraca międzyregionalna zmierza do ułatwienia skuteczności narzędzi rozwoju regionalnego przez szeroką wymianę informacji i dzielenie się doświadczeniami. Ta część programu dotyczy w szczególności regionów opóźnionych w rozwoju i w trakcie restrukturyzacji gospodarczej. W ramach tej części realizowane są inicjatywy objęte wcześniej programami RECITE i ECOS-OUVERTURE oraz dwoma akcjami innowacyjnymi prowadzonymi w latach 1994–1999. Priorytetowe działania:

- wymiana doświadczeń między państwami członkowskimi, jak również z krajami trzecimi w odniesieniu do części A i B,
 - współpraca w dziedzinie badań, rozwoju technologicznego, przedsiębiorczości, turystyki, kultury, środowiska.
- URBAN – jest programem (drugim tego typu) dotyczącym głównie miast powyżej 20 tys. mieszkańców, w których występuje wysokie bezrobocie, mają niedostatecznie rozwiniętą sieć komunikacyjną i warunki mieszkaniowe⁵. Zasadniczym celem programu URBAN jest wsparcie obszarów miejskich dotkniętych kryzysem. Aby osiągnąć te cele URBAN finansuje następujące działania:
- wdrażanie nowych inicjatyw gospodarczych,
 - tworzenie nowych miejsc pracy,
 - poprawa warunków mieszkaniowych, socjalnych, zdrowotnych i bezpieczeństwa,
 - poprawa infrastruktury i warunków środowiska naturalnego,
 - wspieranie przedsięwzięć kulturalnych.

Pomoc udzielana jest m.in. władzom lokalnym realizującym przedsięwzięcia służące poprawie warunków życia. Ogólny wkład Funduszy Strukturalnych do

⁵ W URBAN I granicą było 100 tys. mieszkańców, chociaż w wyjątkowych przypadkach wielkość ta mogła być obniżona.

programu URBAN I (1994–1999) wyniósł 600 mln €, natomiast URBAN II (2000–2006) dysponuje budżetem w wysokości 700 mln € – wypłacanym całkowicie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF). Ustalono następujący podział funduszy pomiędzy państwa członkowskie:

- 140 mln € – Niemcy,
 - 117 mln € – Wielka Brytania,
 - 108 mln € – Włochy,
 - 106 mln € – Hiszpania,
 - 28 mln € – Holandia,
 - 24 mln € – Grecja,
 - 20 mln € – Belgia,
 - 18 mln € – Portugalia,
 - 8 mln € – Austria,
 - 5 mln € – Irlandia, Dania, Finlandia, Szwecja.
- LEADER – jest programem (trzecim tego typu o nazwie LEADER+), który stymuluje rozwój obszarów wiejskich. Obejmuje on przede wszystkim obszary opóźnione w rozwoju, wrażliwe obszary wiejskie i obszary o niskiej gęstości zaludnienia. Na tych obszarach wspierane są inicjatywy służące rozwojowi lokalnemu, podejmowaniu nowej działalności gospodarczej i wsparciu działań innowacyjnych (w tym przez powstawanie małych przedsiębiorstw), dostosowaniu działalności do posiadanych zasobów (rozwój zintegrowany), zwiększeniu wymiany doświadczeń pomiędzy regionami wiejskimi, wsparciu projektów współpracy transgranicznej itp. Pomoc w tym zakresie obejmuje doradztwo i szkolenia mieszkańców oraz bezzwrotną pomoc finansową⁶. Osiągnięcie wymienionych celów wiąże się z finansowaniem działań polegających na:
1. Analizie obszaru lokalnego, motywowaniu i szkoleniu mieszkańców do udziału w procesie rozwoju;
 2. Technicznym wsparciu dla rozwoju wiejskiego, szkoleniu zawodowym, wsparciu turystyki wiejskiej, wsparciu dla małych przedsiębiorstw, ochronie i poprawie warunków środowiska naturalnego oraz warunków życia;
 3. Opracowaniu i realizacji wielonarodowych projektów przez lokalne organizacje z co najmniej dwóch państw członkowskich;
 4. Stworzeniu dla wszystkich zainteresowanych organów publicznych i prywatnych trwałych narzędzi wymiany osiągnięć, doświadczeń i wiedzy.
- LEADER+ dzieli się na trzy części:
- A. Wspieranie rozwoju obszarów wiejskich;
 - B. Wsparcie współpracy regionalnej i ponadnarodowej;

⁶ Por. D. Klepacka, *Inicjatywa wspólnotowa LEADER – doświadczenia funkcjonowania w wybranych krajach*, „Wieś i Rolnictwo” 2003, nr 4, s. 35 i nast.

C. Stworzenie sieci obszarów wiejskich UE, które niekoniecznie są beneficjentami LEADER+, jak również wszystkich podmiotów zaangażowanych w rozwój obszarów wiejskich.

Program ten obejmuje wszystkie obszary wiejskie Unii Europejskiej, ale koncentruje pomoc na najlepszych projektach. Pomoc finansowa z tego programu może stanowić do 75% kosztu całego projektu w regionach objętych celem 1 polityki strukturalnej i do 50% w innych regionach. Beneficjentami pomocy są przede wszystkim „Lokalne Grupy Działania”, czyli związki partnerów publicznych i prywatnych wspólnie podejmujących działania innowacyjne związane z rozwojem obszaru wiejskiego. Program jest finansowany ze źródeł Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej – Sekcja Orientacji. Budżet programu Leader II w latach 1994–1999 wynosił 1500 mln €, a środki przewidziane na realizację LEADER+ w okresie 2000–2006 wynoszą 2020 mln €.

Podział środków między państwa członkowskie w latach 2000–2006 (w mln €) obrazuje następujące zestawienie:

Austria	71
Belgia	15
Dania	16
Finlandia	52
Francja	252
Grecja	172
Hiszpania	467
Holandia	78
Irlandia	45
Luksemburg	2
Niemcy	247
Portugalia	152
Szwecja	38
Wielka Brytania	146
Włochy	267
EUR 15	2020

- EQUAL – program dotyczy współpracy międzynarodowej w celu promowania nowych sposobów zwalczania wszystkich form dyskryminacji i nierówności na rynku pracy, w tym walki z wszelkimi przejawami dyskryminacji i nierówności na rynku, stworzenia kobietom i mężczyznom równych szans na rynku pracy oraz dostępu do zawodów przyszłościowych i stanowisk kierowniczych, integracji rynku pracy młodzieży poniżej dwudziestego roku

życia, polepszenia perspektyw zatrudniania osób niepełnosprawnych oraz integracji społecznej i zawodowej imigrantów. Program ten obejmuje całe terytorium Unii Europejskiej. Jednakże aby zapewnić właściwy stosunek między kosztami a efektywnością, finansowanie koncentruje się na ograniczonej liczbie projektów. EQUAL dzieli się na trzy części:

1. Walka przeciw dyskryminacji i nierówności na rynku pracy.

Projekty prowadzone w ramach tej części muszą odzwierciedlać priorytety ustalone między państwami członkowskim i Komisją Europejską w ramach Europejskiej Strategii Zatrudnienia. Projekty są realizowane przez partnerów społecznych w ramach współpracy ponadnarodowej.

2. Prowadzenie bazy danych projektów prowadzonych na poziomie narodowym mających na celu wymianę informacji i rozpowszechnianie „dobrych praktyk”.

3. Wspólne inicjatywy Komisji i państw członkowskich propagujące doświadczenia i priorytety wskazane w programie EQUAL.

Program ten opiera się na dwóch wcześniejszych inicjatywach: ADAPT i EMPLOI (EMPLOYMENT). Program jest finansowany ze źródeł Europejskiego Funduszu Socjalnego.

W latach 1994–1999 Unia Europejska realizowała m.in. takie programy, jak:

- REGIS, który zajmował się integracją regionów najbardziej odległych.
- EMPLOYMENT, który zapewniał wsparcie projektom związanym z działaniami w dziedzinie walki z bezrobociem.
- ADAPT, który zajmował się udzielaniem pomocy pracownikom i pracodawcom w związku ze zmianami w ich branży i ich ewentualnymi następstwami.
- SME – miał na celu rozwiązywanie problemów w dostosowaniu małych i średnich przedsiębiorstw do zasad jednolitego rynku.
- PESCA – dotyczył udzielania pomocy reformującemu się przemysłowi rybnemu i zmniejszania negatywnych następstw tych przemian.
- RECHAR II – dotyczył rekonwersji górnictwa węgla.
- RESIDER II – obejmował rekonwersję hutnictwa.
- KONVER – obejmował dywersyfikację gospodarczą regionów w znacznym stopniu uzależnionych od sektora obrony.
- RETEX – dotyczył dywersyfikacji gospodarczej na obszarach w znacznym stopniu uzależnionych od przemysłu tekstylnego-odzieżowego.

Realizowane programy regionalne w UE mają na celu rozwój regionów, które są w niedostatecznym stopniu rozwinięte lub borykają się z trudnościami. W związku z tym przeznaczona jest pomoc na prowadzenie działalności gospodarczej (dotychczasowej lub nowej), a tym samym zatrudnienie ludności oraz poprawę jej warunków życia i pracy. Ponadto polityka regionalna ma na celu wzmocnienie roli regionów w integracji europejskiej i rozwój współpracy międzyregionalnej.

ZAKOŃCZENIE

Inicjatywy wspólnotowe sprzyjają pobudzaniu przedsiębiorczości i aktywizacji gospodarczej obszarów, które borykają się z trudnościami życia codziennego jako następstwo występującej recesji. Jednym z podstawowych celów ich działania jest wspieranie rozwoju obszarów problemowych, które obejmuje:

- wspieranie regionów szczególnie opóźnionych w rozwoju i ich restrukturyzację,
- racjonalne wykorzystanie zasobów czynników wytwórczych w układach przestrzennych i dostosowanie do nich rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej;
- rozwijanie technicznej, ekonomicznej i społecznej infrastruktury obszarów, sprzyjającej uruchamianiu nowych przedsięwzięć oraz poprawie warunków pracy i życia mieszkańców,
- zwalczanie bezrobocia długotrwałego i tworzenie nowych miejsc pracy,
- przekwalifikowanie ludności i ułatwianie zdobycia nowego zawodu, w tym oddziaływanie na przysposobienie zawodowe młodzieży.

Podstawą działań w tym zakresie jest interwencjonizm oparty na sprawnym rynku i wypracowanym systemie wspierania zmian w powiązaniu z innymi programami. Analizując interwencjonizm należy uwzględnić fakt, że jego zakres może być różny, w zależności od rodzaju interwencji i pola jego oddziaływania. Duże znaczenie w polityce interwencyjnej ma oddziaływanie instytucjonalne poprzez różnego rodzaju instytucje pracujące na rzecz ludności i prowadzonej przez nią działalności. W związku z tym należy zwracać uwagę na pracę tych instytucji i ich przygotowanie do wykorzystania środków z funduszy unijnych, w tym ze środków inicjatyw wspólnotowych. Chodzi bowiem o wykorzystanie przyznanej pomocy i dobre przygotowanie się w tym zakresie. Dotychczas nie była to silna strona polskich instytucji, co ograniczało pełne wykorzystanie przyznanej pomocy, a tym samym nie sprzyjało wyrównywaniu warunków życia i pracy. Taka sytuacja wymaga zmian, większego otwarcia na otoczenie oraz aktywności w wykorzystaniu istniejących możliwości zmian.

LITERATURA

- Agenda 2000, *For a Stronger and Wider Union. Bulletin of the European Union*, European Commission, Brussels-Luxembourg 1997.
- Ciepielewska M., *Fundusze strukturalne w Unii Europejskiej*, Wyd. FAPA, Warszawa 2000.
- Ciepielewska M., *Polityka regionalna i strukturalna Wspólnoty Europejskiej*, [w:] *Unia Europejska. Przygotowania Polski do członkostwa*, IKiCHZ, Warszawa 2001.

- Czykier-Wierzbą D., *Polityka regionalna Unii Europejskiej*, Wyd. UG, Gdańsk 1998.
- Głębicka K., Grewiński M., *Europejska polityka regionalna*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2003.
- Gorzelać G., *Transformacja systemowa a restrukturyzacja regionalna*, Wyd. Europejskiego Instytutu Rozwoju Regionalnego i Lokalnego Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1995.
- Klepacka D., *Inicjatywa wspólnotowa LEADER – doświadczenia funkcjonowania w wybranych krajach*, „Wieś i Rolnictwo” 2003, nr 4.
- Pietrzyk I., *Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2001.
- Polityka regionalna Unii Europejskiej*, [w:] www.republika.pl.
- Polityka regionalna i koordynacja instrumentów ekonomicznych*, [w:] www.cie.gov.pl.
- Reform of the Structural Funds: European Union. Committee of the Regions, The Contribution of the Regions to the Construction of Europe*, Brussels 1998.
- Wiatrak A. P., *Fundusze strukturalne w Unii Europejskiej a rozwój obszarów wiejskich*, „Optimum – Studia Ekonomiczne” 2000, nr 2.

Community Initiatives in European Union as Tools of the Compensation of Differences in Regional Development

Summary

In this article were introduced the essence and aims of regional policy in European Union, from special regard community initiatives, servants compensation of differences in problematic regions. These initiatives included the fields and areas, which are in insufficient degree developed or struggle with difficulties. Ground for activity in this range is interventionism basis of efficient market and workings on the system of changes support in connection with different programmes. That large meaning in interventionist policy has institutional influence – across different kind the institutions working for the benefit of population and the led by they activity. In this connection in Poland belongs notice on work these institutions and their preparation to utilization the means with union funds, in this with community initiatives. It walks as about utilization admitted support and good preparation in this range. So far it was not this the strong side of Polish institutions, which limited full utilization the admitted support and it did not it favour with the same the compensation the living condition and work. It such situation requires on changes, larger opening on the environment and activity in utilization the existing possibilities across using structural funds after accession Poland to European Union.